

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Допускається до захисту
Зав. кафедри, канд. екон. наук,
доцент

 О.О. Драган
„26” червня 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ ТА МЕХАНІЗМ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»)

Виконав: Строяновський Дмитро Васильович
прізвище, ім'я, по батькові, підпис

Керівник: доцент Драган О.О.
вчене звання, прізвище, ініціали, підпис

Рецензент: доцент Хахула Л.П.
вчене звання, прізвище, ініціали, підпис

Я, Строяновський Дмитро Васильович, засвічую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Економічний

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

«Затверджую»

Гарант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

канд. екон. наук, доцент

 Артимонова І.В.

17 грудня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу
Строяновському Дмитру Васильовичу
прізвище, ім'я та по батькові

1. Тема «Управління банківськими ризиками та механізм їх мінімізації (за матеріалами АТ «Райффайзен Банк Аваль»)»

Затверджено наказом ректора № 17 від 17 грудня 2020

2. Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до 1 грудня 2021 р.

3. Перелік питань, що розробляються в роботі. Вихідні дані: теоретично обґрунтувати поняття та основні види ризиків у банківській діяльності; дослідити процеси управління ризиками в банках; визначити методи управління банківськими ризиками; проаналізувати фінансово-економічну діяльність в АТ «Райффайзен Банк Аваль»; провести аналіз кредитного портфелю комерційного банку; оцінити показники фінансового стану банківської установи; дослідити фінансову стратегію НБУ як запоруку управління банківськими ризиками; визначити перспективи розвитку механізму мінімізації основними видами банківських ризиків; проаналізувати адаптацію зарубіжного досвіду щодо мінімізації банківських ризиків та можливості використання в Україні.

Календарний план виконання роботи:

Етап виконання	Дата виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	2020-2021 рік	Виконано
Методична частина	2020-2021 рік	Виконано
Дослідницька частина	До жовтня 2021 року	Виконано
Оформлення роботи	Жовтень 2021 року	Виконано
Перевірка на плагіат	Листопад 2021 року	Виконано
Подання на рецензування	Листопад 2021 року	Виконано
Попередній розгляд на кафедрі	Листопад 2021 року	Виконано

Керівник кваліфікаційної роботи

Здобувач

Дата отримання завдання «17» грудня 2020 р.

доцент Драган О.О.

вчене звання, прізвище, ініціали

Строяновський Д.В.

прізвище, ініціали

РЕФЕРАТ

СТРОЯНОВСЬКИЙ Д.В. УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ ТА МЕХАНІЗМ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»)

Досліджено сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів управління ризиками та методами їх мінімізації у банківській сфері, використання яких на практиці дозволить підвищити ефективність її діяльності.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи магістра виступали загальнонаукові та спеціальні принципи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, у тому числі: системного аналізу, порівняння та статистики.

У роботі розкрито сутність та особливості управління банківськими ризиками, що дало змогу зробити висновки про наявність багатьох класифікацій і необхідність їх виокремлення кожному банку, вивчені методичні підходи до питання ефективного управління ризиками у банківській сфері, обґрунтовано організаційно-прикладні засади вдосконалення шляхів мінімізації ризиків у банках з метою підвищення ефективності їх діяльності.

У роботі запропоновано оцінити найбільш ефективний механізм мінімізації банківських ризиків та інтегрувати їх в систему управління банку. Обрати оптимальну стратегію діяльності банку, вдосконалити систему відстеження ризиків ще на початковому етапі і постійно здійснювати моніторинг ризиків.

Зроблено висновок, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» є стійким банком, який впевнено оперує своїми активами та успішно здійснює банківську діяльність. Банк має стабільну забезпеченість власним капіталом, а отже надійність, тобто не залежить від залучення вільних коштів грошового ринку, бо має забезпеченість своїми коштами. Збільшився коефіцієнт фінансового важеля, це свідчить про підвищення ділової активності банку, але при цьому зменшується фінансова стабільність. Банку слід покращити управління власним капіталом, адже він захищає банк від імовірних ризикованих втрат сьогодні і в майбутньому.

Одержані результати можуть бути використані для своєчасного вдосконалення системи менеджменту банківських ризиків, що підвищить ефективність діяльності банківської системи в цілому.

Кваліфікаційна робота магістра містить 76 сторінок, 11 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел із 58 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: банк, банківська діяльність, Національний банк України, управління ризиками, мінімізація ризиків.

ANNOTATION

STROYANOVSKY D.V. **BANKING RISK MANAGEMENT AND THE MECHANISM OF THEIR MINIMIZATION (ACCORDING TO THE MATERIALS OF RAIFFEISEN BANK AVAL JSC)**

A set of theoretical and methodological and practical aspects of risk management and methods of their minimization in the banking sector, the use of which in practice will increase the efficiency of its activities.

The methodological basis of the master's qualification work were general scientific and special principles of knowledge of socio-economic phenomena and processes, including: system analysis, comparison and statistics.

The paper reveals the essence and features of banking risk management, which allowed to draw conclusions about the existence of many classifications and the need to separate them for each bank, studied methodological approaches to effective risk management in the banking sector, substantiated organizational and applied principles for improving risk minimization in banks. in order to increase the efficiency of their activities.

The paper proposes to evaluate the most effective mechanism for minimizing banking risks and integrate them into the bank's management system. Choose the optimal strategy of the bank, improve the risk tracking system at the initial stage and constantly monitor risks.

It is concluded that Raiffeisen Bank Aval JSC is a stable bank that confidently operates with its assets and successfully carries out banking activities. The bank has a stable supply of equity, and therefore reliability, ie does not depend on attracting free money from the money market, because it has its own funds. The financial leverage ratio has increased, which indicates an increase in the bank's business activity, but at the same time financial stability is decreasing. The bank needs to improve its equity management, as it protects the bank from possible risky losses today and in the future.

The obtained results can be used for timely improvement of the banking risk management system, which will increase the efficiency of the banking system as a whole.

The master's qualification work contains 76 pages, 11 tables, 12 figures, a list of used sources from 58 items, 3 appendices.

Key words: bank, banking activity, National Bank of Ukraine, risk management, risk minimization.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ ТА МЕТОДАМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ	9
1.1. Поняття та основні види ризиків у банківській діяльності	9
1.2. Процеси управління банківськими ризиками	17
1.3. Методи управління ризиками банківських установ	22
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ ТА МЕТОДИ ЇХ ОЦІНКИ	30
2.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»	30
2.2. Аналіз динаміки та ефективності кредитного портфелю комерційного банку	38
2.3. Оцінка показників фінансового стану досліджуваного банку	42
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ ТА МЕХАНІЗМ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ УСТАНОВ	51
3.1. Фінансова стратегія НБУ як запорука управління банківськими ризиками	51
3.2. Перспективи вдосконалення механізму мінімізації основними видами банківських ризиків	56
3.3. Адаптація досвіду зарубіжних країн щодо мінімізації банківських ризиків та можливості використання в Україні	60
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	75

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Камінський А. Б. Економіко-математичне моделювання фінансових ризиків [Текст]: автореф. дис. д-ра екон. наук: спец. 08.00.11 “Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці” /А.Б. Камінський. К.: КНУ, 2007. 25 с.
2. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” /Л. А. Бондаренко. К. : КНЕУ, 2007. 23 с.
3. Севрук В.Т. Банковские риски [Текст] /В.Т. Севрук. М.: Дело, 1995. 72 с.
4. Кириченко О., Гіленко І., Роголь С., Сиротян С., Немой О. Банківський менеджмент: Навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. 438 с.
5. Управління ризиками банків [Текст]: монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А.О. Єпіфанов, Т.А. Васильєва, С.М. Козьменко та ін.] / За ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т.А. Васильєвої. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с.
6. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків». Постанова правління Національного банку України від 15.03.2004р. №104.
7. Кудіна В. Г. Класифікація ризиків у банківській сфері: теорія і практика [Текст] / В. Г. Кудіна // Вісник Східноукраїнського університету ім. В. Даля. – 2011. № 15 (169). Ч. 2. С. 34–39.
8. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посібник / О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М. І. Завлука. К.: КНЕУ, 2002. 392 с.
9. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку [Текст] : навч. посіб./ С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. Суми : Університетська книга, 2003. 734 с.

10. Волков Д. П. Аналіз банківських ризиків: основні підходи до визначення / Д. П. Волков // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С. 131-139. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(3\)_23.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(3)_23.pdf)
11. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.]. / І.М. Парасій-Вергуненко. К.: КНЕУ, 2003. 347 с.
12. Примостка Л.О. Банківські ризики: теорія та практика управління [Текст]: монографія / Л.О. Примостка, О.В. Лисенюк, О.О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2008. 456 с.
13. Мишальченко Ю. В. Риски в международной банковской деятельности [Текст] / Ю. В. Мишальченко, И. О. Кролли // Бухгалтерия и банки. 1996. № 3. С. 17–23.
14. Фастовець М. Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні [Текст] / М. Фастовець // Вісник НБУ. 2007. № 2. С. 38–45.
15. Прасолова С. Проблеми оцінки та управління процентним ризиком комерційних банків: актуальні аспекти [Текст] / С. Прасолова // Вісник НБУ. 2007. № 9. С. 36–39.
16. Питер С. Роуз. Банковский менеджмент. М.: Дело Лтд. 2000. 526 с.
17. Грюнинг ван Х. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском / Грюнинг ван Х., С. Брайович-Братанович ; перевод с англ. ; вступ. сл. К. Р. Тагирбекова. М.: Изд. "Весь мир", 2007. 304 с.
18. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 року N679-XIV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1999.
19. The Financial Risk Manager: начальні матеріали GARP [Електронний ресурс] / Офіційна інтернет-сторінка GARP. Режим доступу: <http://www.garp.org/frm/study-center/stady-materials.aspx>

20. Базель III: міжнародні рамки для вимірювання ризику ліквідності, стандарти та моніторинг [Електронний ресурс] / Офіційна інтернет-сторінка Банку міжнародних розрахунків. Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.htm>

21. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Российская академия наук. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. 4-е изд., дополненное. М.: Азбуковник, 1999. 944 с.

22. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [Електронний ресурс]: методичні рекомендації, затверджені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09>.

23. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 № 2121-III. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

24. Банківські ризики : теорія та практика управління: монографія / Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О.О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ» ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2008. 456 с.

25. Методичні вказівки з інспектування банків “Система оцінки ризиків”, затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

26. Документ Базельського комітету з питань банківського нагляду «Основні принципи ефективного банківського нагляду» (матеріали БКБН, вересень 1997 року): [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua> / [Bank_supervision/index.htm](#) # Основні принципи ефективного банківського нагляду.

27. Фрост С. М. Настольна книга банківського аналітика: Гроші, ризики і професійні прийоми [Текст] / С. М. Фрост; пер. з англ.; за наук. ред. М. В. Рудя. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. 672 с.
28. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / Под ред. А. А. Лобанова и А. В. Чугунова. М: Альпина паблишер, 2003. 786 с.
29. Управління банківськими ризиками: навч. посіб. / За ред. Л. О. Примостки. К.: КНЕУ, 2007. 600 с.
30. Положення Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затверджене постановою Правління Національного банку України від 17. 09. 2015. № 615 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
31. Modeling Credit Risk for Commercial Loans [Електронний ресурс] // FRBSF Economic Letter. 2001. Режим доступу до ресурсу: www.frbsf.org/publications/economics/letter.
32. Вовчак О., Меда Н. Фінансова стратегія розвитку банку як передумова ефективності його діяльності. // Банківська справа: Науково-практичне видання. Київ, 2012.
33. Єгоричева С. Інноваційні стратегії банків: сутність та класифікація / Банківська справа, 2013.
34. Дослідження корпоративного управління у банківському сектору України [Електронний ресурс] Міжнародна фінансова корпорація, 2014. Режим доступу : <http://www.ifc.org/ukraine/>.
35. Річний звіт 2019 Райффайзен Банк Аваль [Електронний ресурс] - режим доступу : https://ex.aval.ua/about/bank_reports/
36. Річний звіт 2020 Райффайзен Банк Аваль [Електронний ресурс] - режим доступу : https://www.aval.ua/storage/files/ar2020-u-0190520_1559051757.pdf

37. Холодна Ю.Є. Банківська система : навчальний посібник / Ю. Є. Холодна, О. М. Рац. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 316 с.
38. Мороз А. М. Національний банк і грошово-кредитна політика / А. М. Мороз, М. Ф. Пудовкіна. К. : КНЕУ, 2005.
39. Герасимович А. М. Аналіз банківської діяльності / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій, Вергуненко. К. : КНЕУ, 2004.
40. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. К. : Знання, 2006.
41. Криклій О.А. Управління прибутком банку: монографія [Текст] / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. Суми:ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.
42. Коробів М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навчальний посібник. К.: Знання, 2000. 378 с.
43. Набок Р. Аспекти, що можуть призвести до виникнення проблемного банку [Текст] / Р. Набок // Вісник Національного банку України. 2007. № 8. С. 46–50.
44. Камінський А. Аналіз систем ризик-менеджменту в банках України [Текст] / А. Камінський // Банківська справа. 2005. № 6. С. 10–20.
45. Іващук І. Кількісна оцінка банківських ризиків [Текст] / І. Іващук, О. Оконська // Банківська справа. 2000. № 5. С. 7–8.
46. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання [Текст] : навч. посіб. / Л. І. Донець. К. : ЦУЛ, 2006. 312 с.
47. Граділь А. І. Фінансові ризики у банківській діяльності [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / А. І. Граділь. Харків : ХНУ, 2006. 20 с.
48. Пернарівський О. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків [Текст] / О. Пернарівський // Вісник НБУ. 2004. № 4. С. 44–48.
49. Бакланова К. О. Проблеми управління відсотковим ризиком комерційного банку [Електронний ресурс] / К. О. Бакланова. – Режим доступу : http://masters.donntu.edu.ua/2003/fem/baklanova_k/library/library/doklad_

odessa.html.

50. Вітлінський В. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку [Текст] / В. Вітлінський, О. Пернарівський // Банківська справа. 2000. № 6. С. 48–51.

51. Галицька Е. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків [Текст] // Елеонора Галицька, Людмила Висоцька // Банківська справа. 2002. № 2. С. 19–25.

52. Глущенко В. В. Фінансові ризики комерційного банку [Текст] / В. В. Глущенко, А. І. Граділь. Х. : ХНУ, 2007. 202 с.

53. Верховна Рада пом'якшила вимоги до мінімального капіталу банків з 500 до 200 млн. грн. - [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/verhovna-rada-pomyakshila-vimogi-do-minimalnogo-kapitalu-bankiv-z-500-do-200-mln-grn>.

54. Доповідь Голови НБУ Якова Смолія у Верховній Раді України - [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dopovid-golovi-nbu-yakova-smoliya-u-verhovniy-raids-ukrayini>.

55. Національний банк України знизив облікову ставку до 8% - [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rishennya-oblikova-stavka-2020-04-23>.

56. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (проект) - [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>.

57. Огляд банківського сектору 2019 року за НБУ. - [Електронний ресурс]: - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=4.

58. Банки підготовлені до роботи у складних макроекономічних умовах та повинні підтримати відновлення економіки після карантину – Огляд

банківського сектору- [Електронний ресурс]: - Режим доступу:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-pidgotovleni-do-roboti-u-skladnih-makroekonomichnih-umovah-ta-povinni-pidtrimati-vidnovlennya-ekonomiki-pislya-karantinu--oglyad-bankivskogo-sektoru>.